

ÚSTAV PRE VÝSKUM VEREJNEJ MIENKY
PRI ŠTATISTICKOM ÚRADE SR

**INFORMÁCIA O VÝVOJI VEREJNEJ MIENKY
V SÚVISLOSTI SO ZAVEDENÍM EURA**

SEPTEMBER 2008

Obsah:

Úvod	3
Informovanosť o zavedení eura	4
Očakávania súvisiace so zavedením eura	9
Vnímanie potenciálnych prínosov a nevýhod zavedenia eura	12
Subjektívne vnímanie vývoja spotrebiteľských cien vybraných tovarov a služieb	16
Konverzný kurz eura v mienke verejnosti	19
Zhrnutie	21

Úvod

Vstup Slovenska do Európskej únie bol spojený so záväzkom zaviesť na svojom území spoločnú menu euro. Slovenskej republike sa podarilo v krátkom čase splniť náročné podmienky pre prijatie spoločnej meny euro a splniť tak poslednú požiadavku pred úplnou integráciou Slovenska do európskej Hospodárskej a menovej únie. Zavedenie eura k 1.1.2009 predpokladá pripravenosť nielen slovenského hospodárstva, ale aj verejnosti. Zmena, ktorú zavedenie eura predstavuje, sa dotkne mnohých oblastí života občanov Slovenska. A ako každá zmena, aj táto sa odráža vo verejnosti v istých očakávaniach prínosov, ale aj v obavách. Pravidelné monitorovanie názorov verejnosti, ako aj jej informovanosti, môže prispieť k eliminácii rizík súvisiacich s prechodom na spoločnú európsku menu.

Ústav pre výskum verejnej mienky pri ŠÚ SR má od októbra 2004 pravidelne vo svojich prieskumoch zaradené aj otázky týkajúce sa eura. A na základe uznesenia vlády SR sa od júna 2008 realizuje systematické skúmanie názorov obyvateľov na zavedenie eura. Pozornosť výskumníkov sa koncentrovala na poznanie nasledujúcich oblastí: informovanosť občanov o zavedení eura, očakávania súvisiace so zavedením eura, vnímanie potenciálnych prínosov a nevýhod zavedenia eura a subjektívne vnímanie vývoja spotrebiteľských cien vybraných tovarov a služieb. Okrem štandardnej batérie otázok sú do prieskumov zaraďované aj ďalšie aktuálne témy, ako napríklad konverzný kurz eura v mienke verejnosti.

Predkladaná informácia o vývoji verejnej mienky sa opiera o spomínané predmetné skúmania ÚVVM pri ŠÚ SR.

Ústav pre výskum verejnej mienky používa vo svojich prieskumoch štandardnú metodiku. Výberové vzorky sú vytvorené na základe štatistických údajov zo zdroja Sčítanie obyvateľov, domov a bytov Slovenskej republiky v roku 2001 a aktualizovaných údajov Štatistického úradu. Základný súbor tvorí 4 416 076 obyvateľov SR vo veku 16 a viac rokov k 31. 12. 2005. 1/

Reprezentatívny výberový súbor SR tvoria respondenti vo veku 16 a viac rokov. Je utvorený voľným kvótovým výberom so znáhodnením v poslednom kroku, pričom kontrolovanými premennými sú pohlavie, vek, národnosť, vzdelanie, veľkosť bydliska respondenta a kraj.

Prieskumy sú realizované technikou štandardizovaného rozhovoru. Plánovaný počet rozhovorov od 9. júla 2008 je 1400, prieskumy uskutočnené do tohto dátumu mali plánovaný počet 1200. Návratnosť dotazníkov sa pohybuje nad 90 % počtu plánovaných rozhovorov. Vo všetkých prieskumoch sa pri uvažovanej 5 %-nej hladine významnosti potvrdila reprezentatívnosť výberovej vzorky.

1/ Vekové zloženie obyvateľstva SR v roku 2005. Demografická a sociálna štatistika. ŠÚ SR, 2006 a Sčítanie obyvateľov, domov a bytov Slovenskej republiky v roku 2001. ŠÚ SR Bratislava.

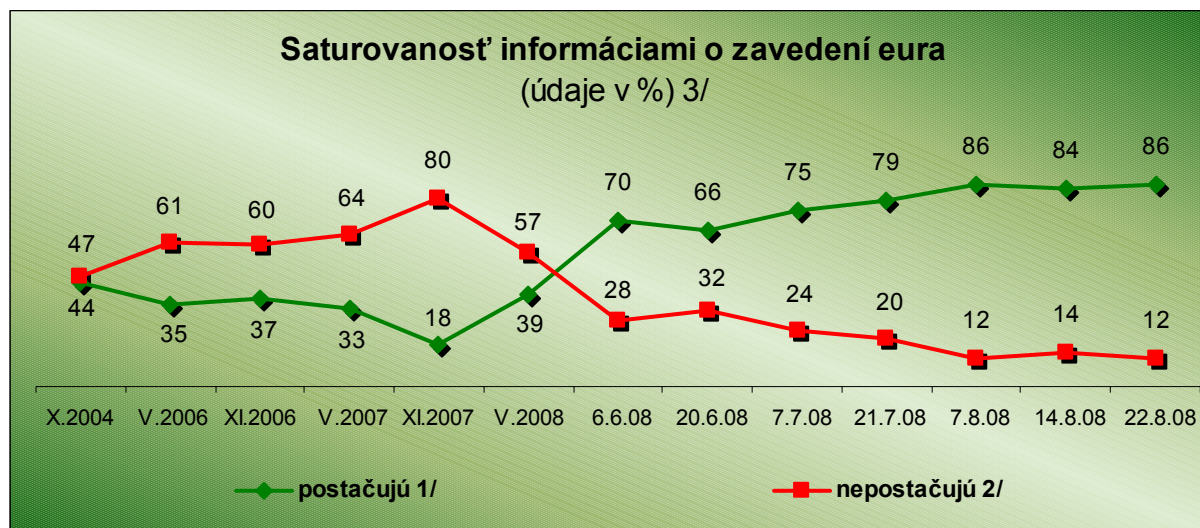
Informovanosť o zavedení eura

V centre pozornosti pri skúmaní informovanosti o zavedení eura boli charakteristiky poskytovaných informácií, nositelia a zdroje týchto informácií, ako aj oboznámenosť verejnosti s harmonogramom zavedenia eura. Pravidelne sme zisťovali, aká je miera saturovanosti občanov informáciami, či občania pociťujú dostatok alebo nedostatok informácií o zavedení eura na Slovensku. Od októbra 2004 postupne stúpal vo verejnosti dopyt po informáciách o zavedení eura, verejnosť pociťovala nedostatok informácií. Tento trend vyvrcholil **v novembri 2007, keď informácie nepostačovali 80 % opýtaných.**

Od začiatku novembra 2007 má saturovanosť informáciami stúpajúcu tendenciu. Podiel občanov, ktorí tvrdia, že informácie o zavedení eura im postačujú, vzrástol z 18 % v novembri 2007 na 70 % začiatkom júna 2008. Úroveň informovanosti verejnosti je v súčasnosti na vysokej úrovni - **v poslednom augustovom prieskume až 86 % respondentov uviedlo, že informácie im postačujú.**

Oslovených, ktorí uviedli, že im informácie o zavedení eura nepostačujú, bolo v poslednom prieskume 12 %. Informácie o zavedení eura nepostačujú najmä respondentom so základným vzdelaním, dôchodcom a opýtaným vo veku nad 60 rokov, ale aj občanom maďarskej národnosti, pričom odpoveď „informácie mi nepostačujú“ sa v týchto skupinách vyskytovala takmer dvakrát častejšie ako v celoslovenskom priemere. Vývoj saturovanosti informáciami o zavedení eura uvádza nasledujúci graf č. 1. Pri tomto a aj pri ďalších grafoch sú označené presným dátumom prieskumy (uvádzame posledný deň terénneho zberu údajov) uskutočnené od začiatku júna 2008, kým prieskumy realizované pred týmto termínom sú označené len mesiacom a rokom.

Graf č. 1



1/ zlučené odpovede postačujú a viac postačujú ako nepostačujú

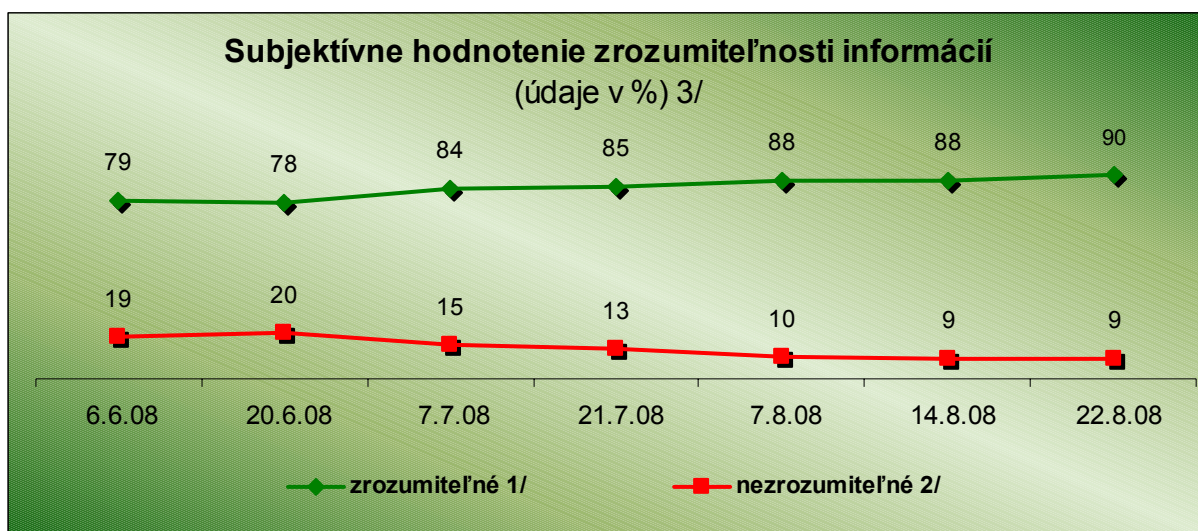
2/ zlučené odpovede nepostačujú a viac nepostačujú ako postačujú

3/ rozdiel do 100 % tvorí odpoveď neviem, do júna 2008 bola odpoveď nemám žiadne informácie priradená k odpovedi nepostačujú

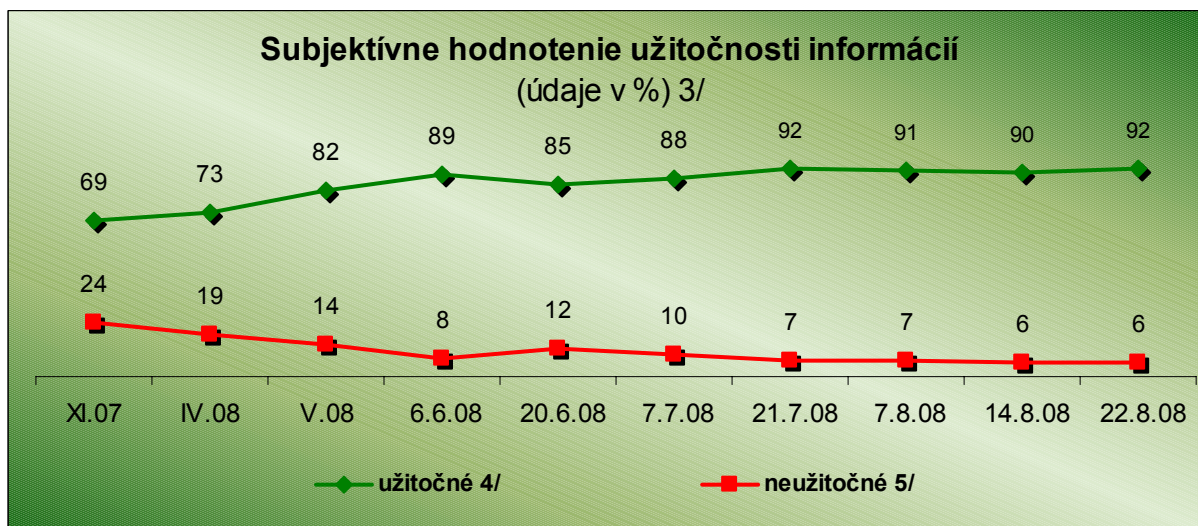
Jedným z cieľov výskumu bolo zistiť, nakoľko informácie týkajúce sa zavedenia eura sú pre verejnosť zrozumiteľné a užitočné. Tieto otázky boli do prieskumov zaradené na začiatku júna 2008, pričom už prvé výsledky naznačili, že verejnosť vníma poskytované informácie aj ako zrozumiteľné, aj ako užitočné. Na začiatku júna 2008 sa 79 % respondentov vyjadrilo, že spomínané informácie považuje za zrozumiteľné a 69 % oslovených považovalo tieto informácie za užitočné. Tak zrozumiteľnosť, ako aj užitočnosť informácií dosiahli vysoké hodnoty, keď v prieskume z konca augusta 2008 tieto informácie za zrozumiteľné označilo 90 % a za užitočné 92 % respondentov.

Uvedený vývoj znázorňujú nasledujúce dva grafy č. 2 a č.3.

Graf č. 2



Graf č. 3



- 1/ zlúčené odpovede zrozumiteľné a viac zrozumiteľné ako nezrozumiteľné
 2/ zlúčené odpovede nezrozumiteľné a viac nezrozumiteľné ako zrozumiteľné
 3/ rozdiel do 100 % tvorí odpoveď neviem
 4/ zlúčené odpovede užitočné a viac užitočné ako neužitočné
 5/ zlúčené odpovede neužitočné a viac neužitočné ako užitočné

Kľúčovým médiom informujúcim o problematike zavedenia eura na Slovensku je Slovenská televízia, s čím súhlasia aj takmer tri pätiny respondentov (57 %). Za ňou nasledujú iné komerčné televízie (51 %) a denná tlač (49 %). Z STV čerpajú informácie o vstupe do eurozóny predovšetkým dôchodcovia, zatiaľ čo ostatné televízie častejšie uvádzali účastníci prieskumu z Banskobystrického kraja a z miest s počtom od 50 tisíc do 100 tisíc obyvateľov. Denná tlač je ako zdroj informácií o danej problematike vyhľadávaná hlavne u občanov maďarskej národnosti, zamestnancov a respondentov vo veku od 45 do 59 rokov.

Vo všetkých prieskumoch realizovaných od začiatku júna 2008 označila viac ako polovica respondentov STV za médium, z ktorého čerpajú informácie o prijatí eura. Významné postavenie si zároveň vo všetkých siedmich prieskumoch udržali aj ostatné televízie a denná tlač. Ich využívanie ako zdroja informácií o zavedení eura sa pohybovalo okolo 50 %-nej hladiny.

Najčastejšími nositeľmi informácií o zavedení eura na Slovensku stále zostávajú splnomocnenec vlády pre zavedenie eura (13 %), predstavitelia Ministerstva financií SR (13 %), členovia vlády (12 %) a zástupcovia slovenských bánk (12 %). Ako hlavného nositeľa informácií o prijatí eura vnímajú splnomocnenca vlády pre zavedenie eura predovšetkým obyvatelia Bratislavského kraja, oslovení z najväčších miest s počtom nad 100 tisíc obyvateľov, ako aj zamestnanci.

Kľúčoví nositelia informácií sa od júna 2008 v optike slovenskej verejnosti výraznejšie nezmenili. Výnimkou bol merateľný nárast u splnomocnenca vlády pre zavedenie eura, keď si v priebehu júna až augusta 2008 posilnil pozíciu najčastejšieho nositeľa informácií o vstupe do eurozóny o 5 percentuálnych bodov.

Preferovanými informáciami, ktoré by slovenská verejnosť v súvislosti s prijatím eura chcela získať, sú podľa najnovšieho prieskumu, informácie o vplyve zavedenia eura na životnú úroveň a fungovanie domácností (38 %), o jeho výhodách a nevýhodách (37 %), ako aj o vplyve vstupu do eurozóny na úroveň cien tovarov a služieb (36 %).

Uvedené tri okruhy dominovali v záujme verejnosti od začiatku systematického zisťovania počnúc júnom 2008 a záujem o nich kontinuálne prejavovala viac ako tretina verejnosti.

Na záujem občanov o informácie o zavedení eura malo vplyv aj stanovenie konverzného kurzu 8. júla 2008. Zatiaľ čo tesne pred jeho stanovením, informáciu o výške konverzného kurzu požadovalo 31 % respondentov, po určení konverzného kurzu a širokej medializácii tejto informácie sa záujem verejnosti satureoval a v aktuálnom výskume táto téma zaujímala iba 5 % oslovených. V súvislosti s cieľnou informačnou kampaňou sa podobný efekt dostavil aj pri téme duálneho zobrazovania, keď začiatkom júla 2008 zaujímala 20 % respondentov, no koncom augusta 2008 už iba 6 % účastníkov prieskumu.

Po stanovení konverzného kurzu sa záujem verejnosti začal obracať k praktickým aspektom zavedenia eura, ktorý sa prejavil snahou lepšie poznať vzhľad a ochranné prvky nového platidla. V priebehu júla až augusta 2008 došlo k nárastu záujmu o túto problematiku o 10 percentuálnych bodov. Podobne rástol aj záujem verejnosti o potenciálne dopady vstupu do eurozóny na hospodárstvo krajiny, o ktoré koncom augusta 2008 prejavilo záujem o 7 percentuálnych bodov viac

opýtaných ako začiatkom júla 2008. Detailný prehľad odpovedí v posledných piatich prieskumoch prináša nasledujúca tabuľka č. 1.

Tabuľka č. 1

Ktoré informácie o zavedení eura by ste predovšetkým chceli získať? 1/ (údaje v %)					
	7.7. 08	21.7. 08	7.8. 08	14.8. 08	22.8. 08
O vplyve zavedenia eura na životnú úroveň a fungovanie domácností	32	37	39	39	38
O výhodách a nevýhodách zavedenia eura	32	33	33	33	37
O vplyve zavedenia eura na úroveň cien tovarov a služieb	36	39	36	35	36
O vzhľade a ochranných prvkoch eurových bankoviek a mincí	15	26	21	23	25
O spôsobe ochrany spotrebiteľov	20	21	22	21	22
O vplyve zavedenia eura na hospodárstvo Slovenska	11	15	16	18	18
O tom, ako sa treba pripraviť na zavedenie eura	13	16	14	16	17
O postupnosti krokov pri zavedení eura	13	14	11	15	13
O spôsobe výmeny slovenskej koruny za euro	17	17	11	16	12
O dvojitom zobrazovaní cien v slovenských korunách a eurách	20	14	10	9	6
O výmennom kurze	31	8	5	6	5
Iné odpovede	1	1	0	2	2
Žiadne	5	5	8	8	5
Neviem	2	2	2	2	1

Z monitorovania oboznámenosti verejnosti s harmonogramom príprav na zavedenie eura v SR vyplýva, že **takmer každý občan SR vo veku 16 a viac rokov (96 %) pozná dátum 1. január 2009 ako dátum zavedenia eura v Slovenskej republike. Viac ako štyri pätiny opýtaných (82 %) je informovaných o odlišnom vzhľade eurových mincí v jednotlivých krajinách eurozóny, pričom častejšie správne odpovedali účastníci prieskumu z obcí do 2 tisíc obyvateľov. Ukončenie platnosti slovenskej meny 16. januára 2009 poznajú takmer tri pätiny opýtaných (56 %).** Najlepšie informovanými o tomto významnou termíne zmeny platidla na Slovensku sú vysokoškolsky vzdelaní ľudia a zamestnanci. Časový úsek ohraničený augustom 2008 až koncom roku 2009, kedy na pultoch obchodov budú uvedené dvojité ceny správne uviedla viac ako polovica opýtaných (54 %).

Najväčší deficit informovanosti má slovenská verejnosť stále pri termíne, ktorý stanovuje ukončenie bezplatnej výmeny bankoviek v komerčných bankách. Koniec roka 2009 označila ako posledný termín bezplatnej výmeny slovenských bankoviek necelá polovica opýtaných (45 %), keď vyššia úroveň informovanosti bola zaznamenaná v mestách s počtom od 50 tisíc do 100 tisíc obyvateľov.

1/ Vzhľadom na možnosť uviesť viac odpovedí súčet percent presahuje 100.

V priebehu troch posledných sledovaných mesiacov, v júni až v auguste 2008 najvýraznejšie vzrástla, o 10 percentuálnych bodov, informovanosť o možnosti zamieňať slovenské bankovky v komerčných bankách do konca roku 2009. Rovnako vzrástla znalosť termínu ukončenia možnosti platenia slovenskou korunou k 16. januáru 2009, keď túto informáciu v súčasnosti pozná o 9 percentuálnych bodov viac občanov ako začiatkom júna 2008.

Očakávania súvisiace so zavedením eura

Subjektívne hodnotenie osobného prínosu zo zavedenia eura bolo v pozornosti prieskumov už od októbra 2004. **V súčasnosti majú v populácii obyvateľov Slovenska vo veku 16 a viac rokov najväčší podiel stúpenci názoru, že zavedením eura sa pre nich osobne nič nezmení. Túto odpoveď aktuálne zvolilo 40 % respondentov reprezentatívneho výberového súboru SR.** Častejšie ako v celoslovenskom priemere ju uvádzajú hlavne opýtaní z miest nad 100 000 obyvateľov.

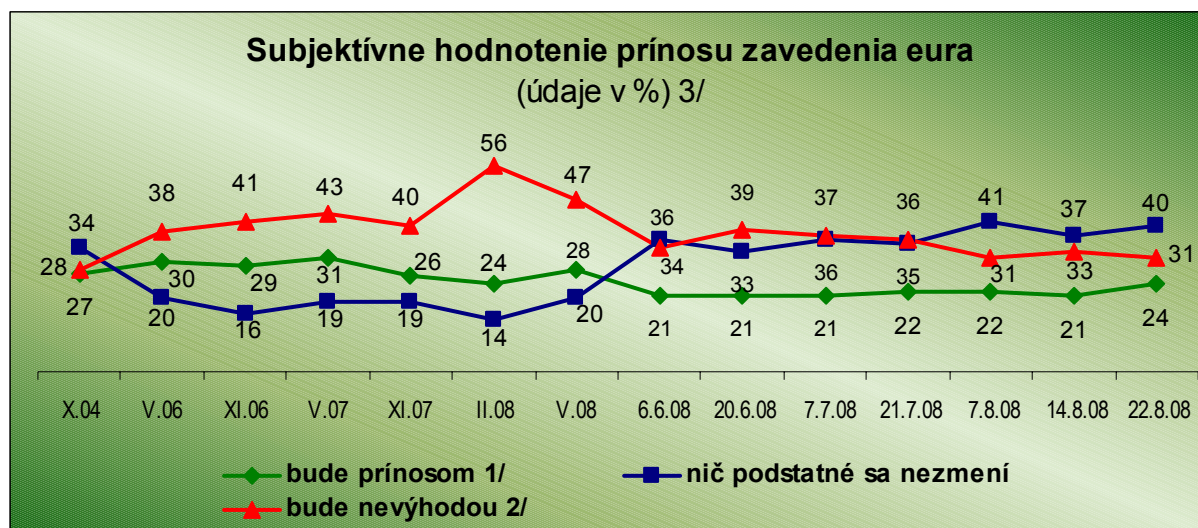
Takmer tretina, presnejšie 31 % občanov si myslí, že zavedenie eura pre nich osobne prinesie skôr nevýhody. Nositeľmi tohto názoru sú častejšie dôchodcovia, ľudia vo veku nad 60 rokov a respondenti so základným vzdelaním.

Približne jedna štvrtina občanov (24 %) považuje zavedenie eura pre seba za prínos alebo za viac prínos ako nevýhodu. Tento názor si osvojili častejšie ako ostatní obyvatelia podnikatelia a živnostníci, ale aj ľudia s vysokoškolským vzdelaním a oslovení do 29 rokov.

Výsledky ukazujú, že od februára 2008, kedy bola zaznamenaná najvyššia početnosť, klesol v populácii podiel tých, ktorí zavedenie eura k 1.1. 2009 vnímajú ako osobné znevýhodnenie a to z 56 na 31 % v poslednej dekáde augusta 2008. **Možno konštatovať, že postupne klesá počet respondentov, ktorí považujú zavedenie eura za osobne nevýhodné, skupina tých, ktorí tento fakt považujú pre seba za prínos je relatívne stabilná a naopak narastá počet tých, ktorí si myslia, že zavedením eura sa pre nich osobne nič nezmení .**

Popísaný vývoj ilustruje graf. č.4.

Graf č. 4



1/ zlúčené odpovede bude prínosom a bude viac prínosom než nevýhodou

2/ zlúčené odpovede bude nevýhodou a bude viac nevýhodou než prínosom

3/ rozdiel do 100 % tvorí odpoveď neviem

Súčasťou výskumu bolo aj zisťovanie, ako respondenti posudzujú potenciálny vplyv zavedenia eura na hospodárenie domácnosti, v ktorej žijú. Otázka, pomocou ktorej sme zisťovali tento subjektívne odhadovaný vplyv, je súčasťou štandardnej batérie otázok od júna 2008.

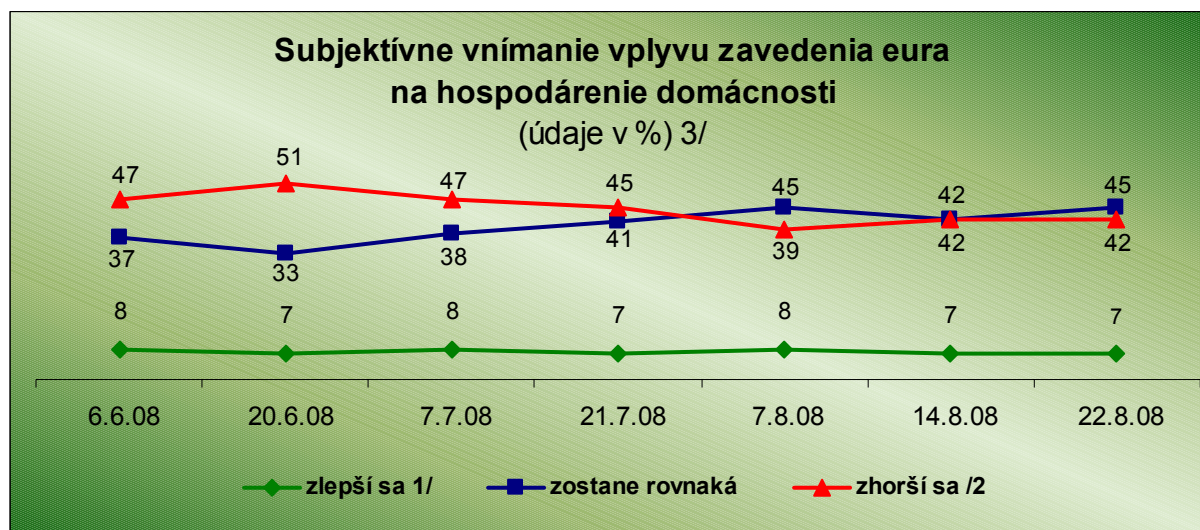
Z výskumu vyplýva, že 45 % respondentov na konci augusta 2008 odhaduje, že zavedenie eura nebude mať žiadny vplyv na hospodárenie ich domácnosti. Táto početnosť predstavuje maximum namerané pre tento variant odpovede, pričom rovnaká početnosť sa vyskytla aj v prieskume realizovanom v prvej dekáde augusta 2008. Najčastejšie volia tvrdenie o nezmenenej životnej úrovni obyvatelia Bratislavského kraja, miest Bratislava a Košice, podnikatelia a živnostníci a respondenti s vysokoškolským vzdelaním.

Zhoršenia životnej úrovne domácnosti sa obáva 42 % respondentov. Ide predovšetkým o dôchodcov a o ľudí vo veku nad 60 rokov. Od konca júna 2008 mala početnosť tejto odpovede klesajúcu tendenciu a najmenší podiel 39 % respondentov sa obával zhoršenia životnej úrovne domácnosti na začiatku augusta 2008.

Zlepšenie hospodárenia domácnosti po zavedení eura očakáva 7 % oslovených. Podiel tohto variantu odpovede je ustálený a pohybuje sa od začiatku júna 2008 na úrovni 7 až 8 %. Zlepšenie životnej úrovne domácnosti očakávajú najmä podnikatelia, živnostníci, vysokoškolsky vzdelaní respondenti a oslovení vo veku od 16 do 29 rokov.

Uvedený vývoj znázorňuje graf č. 5.

Graf č. 5



1/ zlúčené odpovede veľmi sa zlepši a trochu sa zlepši

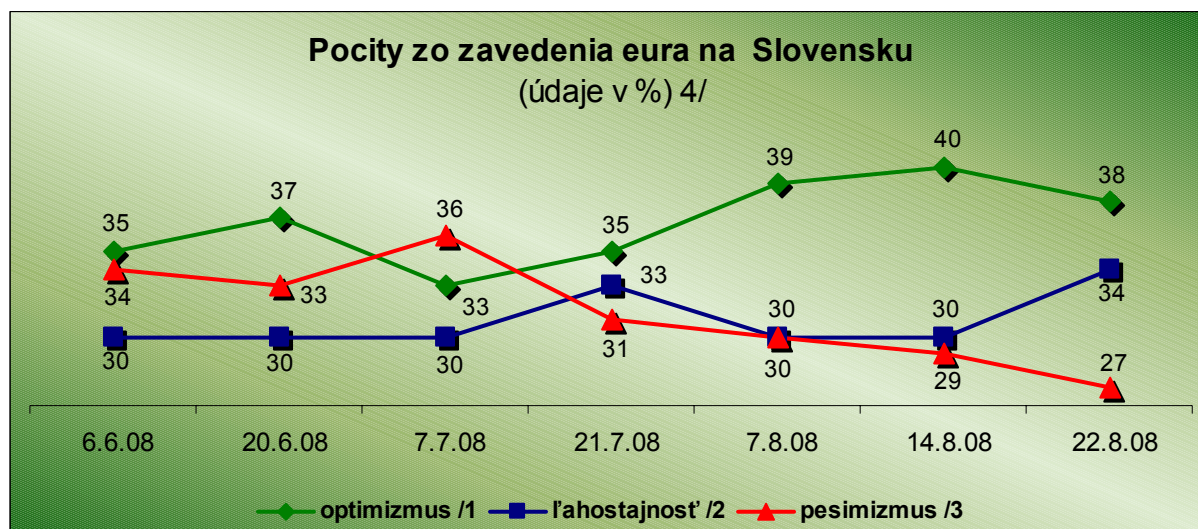
2/ zlúčené odpovede veľmi sa zhorši a trochu sa zhorši

3/ rozdiel do 100 % tvorí odpoveď neviem

Zámerom systematického prieskumu je aj lepšie zmapovať pocity verejnosti, s ktorými očakáva zavedenie eura. Respondenti mali v prieskume možnosť vyjadriť svoje pocity na 11 stupňovej škále od +5 po -5, pričom +5 znamená najväčší optimizmus, 0 ľahostajnosť a -5 najväčší pesimizmus v súvislosti so zavedením eura 1. januára 2009 v SR. Pre názornosť bola táto škála zredukovaná.

Výsledky uvádza nasledujúci graf.

Graf č. 6



Najväčší podiel - 38 % obyvateľov SR 16 ročných a starších - očakáva zavedenie eura s optimistickými pocitmi. Častejšie ako pre iné zoskupenia je optimistické naladenie charakteristické predovšetkým pre podnikateľov a živnostníkov, vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov a ľudí z generácie od 16 do 29 rokov. Podiel optimisticky naladených voči zavedeniu eura má stúpajúcu tendenciu, avšak s miernymi odchýlkami.

S deklarovanou ľahostajnosťou očakáva zavedenie eura približne tretina opýtaných, pričom iba jedna zo sledovaných socio-demografických skupín sa výraznejšie odlišovala od celoslovenského priemeru. Ide o občanov maďarskej národnosti, ktorí pocit ľahostajnosti vyjadrovali výrazne častejšie ako iné socio-demografické zoskupenia.

Podiel pesimisticky naladených respondentov od začiatku júna 2008 klesá, s výnimkou na začiatku júla 2008, kedy dosiahol tento podiel svoje maximum na úrovni 36 %. **V súčasnosti je podiel pesimisticky naladených občanov vo vzťahu k zavedeniu eura v skúmanej populácii na úrovni 27 %.**

1/ optimizmus reprezentujú zlúčené varianty +5 až +2
 2/ ľahostajnosť reprezentujú zlúčené varianty +1, 0 a -1
 3/ pesimizmus reprezentujú zlúčené varianty -2 až -5
 4/ rozdiel do 100 % tvorí odpoveď neviem

Vnímanie potenciálnych prínosov a nevýhod zavedenia eura

Verejnosť nachádza najväčší prínos prijatia eura predovšetkým v troch oblastiach – v zjednodušení cestovania do zahraničia (42 %), v ľahšom obchodovaní so zahraničím (37 %), ako aj v skutočnosti, že euro oproti slovenskej korune predstavuje silnejšiu, istejšiu a stabilnejšiu menu (29 %).

Zároveň každý štvrtý oslovený vníma ako najväčší benefit zavedenia eura v SR možnosť porovnávať ceny tovarov a služieb s krajinami eurozóny.

Zjednodušenie cestovania do zahraničia ako pozitívum prijatia eura na Slovensku uvádzali predovšetkým ekonomicky neaktívni oslovení (skupina tvorená najmä študentmi) a účastníci prieskumu z miest s počtom od 50 tisíc do 100 tisíc obyvateľov. Jednoduchšie obchodovanie so zahraničím je výhodou hlavne pre držiteľov vysokoškolských diplomov, zamestnancov a respondentov vo vekovej skupine od 30 do 44 rokov. Euro ako silnejšia, istejšia a stabilnejšia mena rezonovala, oproti slovenskému priemeru, hlavne v odpovediach vysokoškolsky vzdelaných, zamestnancov a mladších účastníkov prieskumu vo veku od 16 do 29 rokov.

Celkovo možno hodnotiť vnímanie výhod zavedenia eura počas systematického skúmania ako stabilizované a málo poznačené výkyvmi súvisiacimi s novými udalosťami, ako aj nárastom úrovne informovanosti slovenskej verejnosti.

Tabuľka č. 2

Uvedte, čo bude, podľa vás, najväčším prínosom zavedenia eura na Slovensku? 1/	(údaje v %)				
	7.7.08	21.7.08	7.8.08	14.8.08	22.8.08
Zjednodušenie cestovania do zahraničia	45	42	41	42	42
Zjednodušenie obchodovania so zahraničím	37	38	38	40	37
Silnejšia, istejšia a stabilnejšia mena	28	30	28	28	29
Prehľadnejšie porovnanie cien tovarov a služieb s ostatnými krajinami eurozóny	22	25	21	25	25
Zvýšenie prestíže, imidžu a sebavedomia obyvateľov SR	14	13	13	12	13
Nárast turizmu	9	14	14	13	12
Rýchlejšie vyrovnávanie rozdielov medzi SR a členskými krajinami EÚ	13	10	9	12	12
Zlepšenie ekonomickej situácie v SR	13	10	13	10	9
Rast platov a dôchodkov	10	9	8	6	9
Príliv zahraničných investorov	7	9	8	7	8
Zníženie nezamestnanosti	4	4	4	4	3
Neočakávam žiadne prínosy	16	14	18	17	16
Neviem	3	2	3	3	2

1/ Vzhľadom na možnosť uviesť viac odpovedí súčet percent presahuje 100.

Hlavnými nevýhodami v súvislosti s prijatím eura sú, podľa mienky verejnosti, zvykanie si na nové platidlo a jeho rozpoznávanie (37 %), obava z množstva mincí v peňaženke (35 %), ako aj obava zo špekulácií v obchodoch a z klamania zákazníkov (31 %). Pri hlbšej analýze sledovaných socio-demografických charakteristík respondentov neboli pri troch najčastejšie uvádzaných obavách zaznamenané výraznejšie odchýlky od celoslovenského priemeru.

Na štvrtom mieste „rebríčka obáv“ sa umiestnili obavy zo zvyšovania cien, ktoré uviedla viac ako štvrtina opýtaných (28 %). Z detailnejšej analýzy vyplýva, že tieto obavy formulovali najmä robotníci. Ostatné odpovede a ich početnosti uvádza nasledujúca tabuľka č.3.

Tabuľka č. 3

Uved'te, čoho sa najviac obávate v súvislosti so zavedením eura? 1/ (údaje v %)					
	7.7. 08	21.7. 08	7.8. 08	14.8. 08	22.8. 08
Zvykania si na nový vzhľad bankoviek a mincí, ich rozpoznávanie	31	30	35	32	37
Množstva mincí v peňaženke	32	34	31	34	35
Špekulácií v obchodoch, klamania zákazníkov	34	33	32	34	31
Zvyšovania cien, zaokrúhľovania	36	33	34	32	28
Prepočítavania cien	28	24	25	23	22
Cien tovarov a služieb v novej mene	27	20	22	19	19
Zhoršenia finančnej situácie a nedostatku peňazí v domácnosti	21	20	20	22	18
Nárastu chudoby a prehlbovania nerovností	19	18	19	17	15
Znehodnotenia úspor a majetku	14	12	10	12	14
Obmedzenia národnej suverenity (zvýšenia závislosti od EÚ)	6	9	6	7	5
Nepriaznivého vplyvu na hospodárstvo a ekonomickú situáciu SR	3	5	4	4	4
Problémov so zaobstaraním si eur	2	2	2	3	2
Nemám žiadne obavy	4	5	6	7	4
Neviem	1	1	1	1	1

Pokles obáv zo zvyšovania cien je, aj vzhľadom na intenzitu a frekvenciu medializácie tejto témy, pomerne prekvapivý a až ďalšie výskumy môžu spoľahlivo verifikovať tento poznatok. V októbri 2004, keď bola Slovenská republika na začiatku procesu prijímania eura, sa rastu cien obávala ešte viac ako polovica respondentov.

Pri vývoji obáv zo zvyšovania cien treba pripomenúť aj správanie sa slovenskej verejnosti pri predchádzajúcej významnej celospoločenskej udalosti, ktorou bol vstup Slovenska do Európskej únie 1. mája 2004. Aj vtedy bola jednou z najfrekvencovanejších tém otázka možného zvyšovania cien tovarov a služieb po našom vstupe do EU. Vtedajšie prieskumy ÚVVM zaznamenali s blížiacim sa termínom vstupu do Európskej únie rast obáv zo zvyšovania cien. Kým v polovici

1/ Vzhľadom na možnosť uviesť viac odpovedí súčet percent presahuje 100.

roku 1995 sa rastu cien po vstupe do EÚ obávala iba približne pätina opýtaných, koncom roku 2003 to už bola viac ako polovica respondentov.

Najvýraznejší nárast obáv v priebehu systematického monitorovania názorov slovenskej verejnosti od začiatku júna 2008 nastal pri aktuálne najčastejšie uvádzanej odpovedi, ktorou je obava zo zvykania si na nový vzhľad bankoviek a mincí, ako aj ich rozpoznávanie.

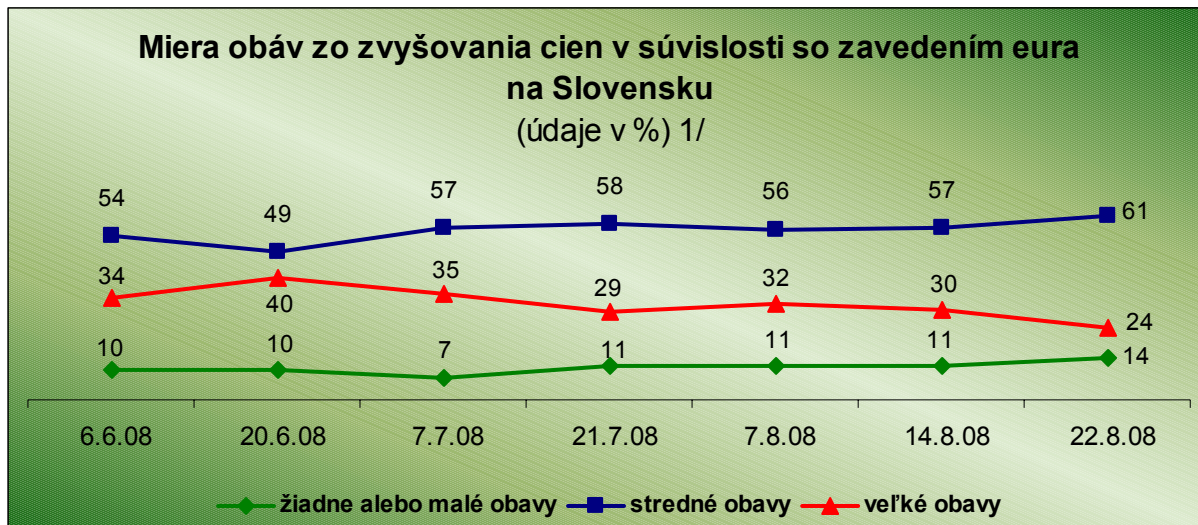
V prieskumoch sme sa snažili zachytiť nielen frekvenciu výskytu obavy zo zvyšovania cien, ale aj mieru tejto obavy. Žiadne alebo len malé obavy zo zvyšovania cien deklaruje 14 % respondentov, pričom ide hlavne o socio-profesijnú skupinu podnikateľov a živnostníkov, ale aj o skupinu ostatných ekonomicky neaktívnych a o opýtaných vo veku od 16 do 29 rokov. Podiel ľudí udávajúcich len malé alebo žiadne obavy je pomerne ustálený na úrovni 10 až 11 %, výkyvy sa vyskytli len v prieskumoch zo začiatku júla 2008, kedy túto mieru obáv uviedlo len 7 % respondentov, čo predstavuje namerané minimum. V poslednom prieskume z konca augusta 2008 naopak stúpol podiel tejto skupiny na svoje maximum s početnosťou 14 %.

Strednú mieru obáv má 61 % oslovených. Sú to častejšie ako v celoslovenskom priemere respondenti vo veku od 30 do 49 rokov a socio-profesijná skupina robotníkov. Strednú mieru obáv od začiatku júna 2008 uvádzalo od 49 po 61 % percent opýtaných. V súčasnosti dosahuje táto miera svoje maximum a možno konštatovať, že má mierne stúpajúcu tendenciu.

Dôležitým zistením sa ukazuje byť klesajúca tendencia podielu občanov uvádzajúcich veľké obavy zo zvyšovania cien. **V súčasnosti veľké obavy deklaruje približne štvrtina (24 %) respondentov. Sú to najmä dôchodcovia, ľudia vo veku nad 60 rokov a oslovení so základným vzdelaním. Už spomínanú klesajúcu tendenciu je možné badať od začiatku júla 2008 s výnimkou prieskumu zo začiatku augusta 2008, kedy prišlo k miernemu nárastu respondentov vyjadrujúcich veľké obavy. Tento nárast nebol však významný a predstavuje 3 percentuálne body. Za posledné dva mesiace, od konca júna 2008, kedy podiel ľudí s veľkými obavami zo zvyšovania cien dosiahol svoje maximum na úrovni 40 % do konca augusta 2008, kedy sme namerali minimum početnosti tohto variantu odpovede prišlo k poklesu o 16 percentuálnych bodov.**

Uvedené údaje graficky znázorňuje graf č. 7 na nasledujúcej strane.

Graf č. 7



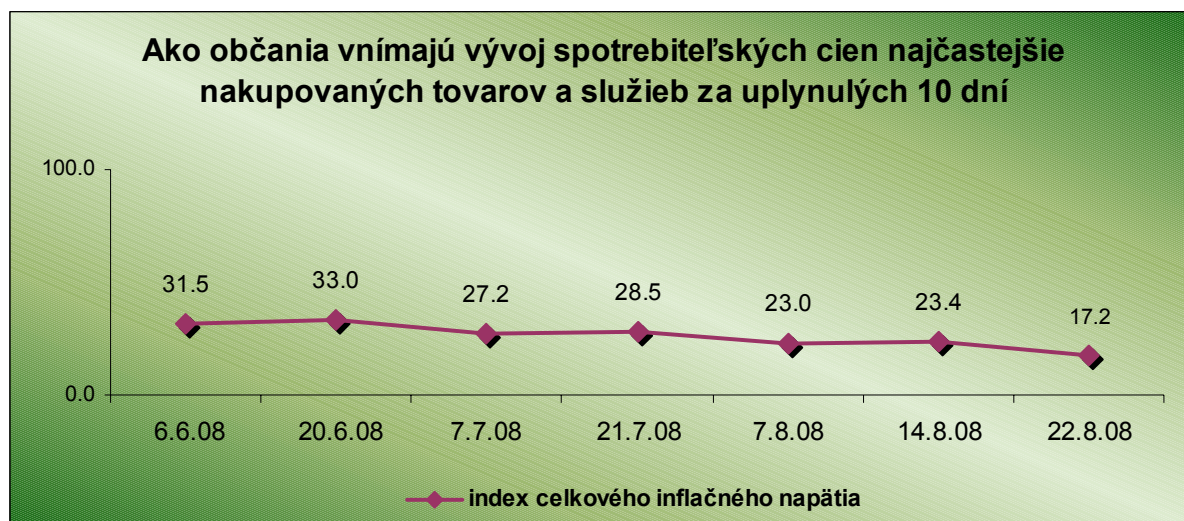
1/ rozdiel do 100 % tvorí odpoveď neviem

Subjektívne vnímanie vývoja spotrebiteľských cien vybraných tovarov a služieb

V prieskumoch bolo venovaná pozornosť aj vnímaniu smeru vývoja spotrebiteľských cien najčastejšie nakupovaných tovarov a služieb vo verejnej mienke, ako aj miere tohto vývoja. **Potraviny a nealkoholické nápoje ostávajú okruhom najčastejšie nakupovaných tovarov a služieb, o ktorom sa najväčší podiel opýtaných domnieva, že v ňom ceny vzrástli.** Podiel odpovedí o zvýšení cien najviac poklesol pri pohonných hmotách (nafta a benzín), kde oproti situácii pred mesiacom došlo k ich úbytku o 41 percentuálnych bodov (z júlových 55 % na aktuálnych 14 %). Významná časť (28 %) oslovených občanov uvádza, že ceny pohonných hmôt klesli.

Kvôli možnosti časového porovnania výsledkov bol skonštruovaný index inflačného napätia, ktorý nadobúda hodnoty od -100, ak si všetci respondenti myslia, že ceny sa znížili, do +100 v prípade, ak sa všetci domnievajú, že sa zvýšili. Najvyššie inflačné napätie bolo na konci augusta 2008 namerané opäť pri potravinách a nealkoholických nápojoch (58,0), najnižšie pri nafta a benzíne, kde v dôsledku miernej prevahy odpovedí o znížení cien nad odpoveďami o zvýšení cien mal index záporné znamienko (deflačné očakávania). Oproti situácii z druhej polovice júla 2008 sa inflačné napätie znížilo pri takmer všetkých sledovaných okruhoch, najviac pri už spomenutých pohonných hmotách o 69,2 bodu. Výnimkou boli školské potreby, kde inflačné napätie stúplo o 3 body. Celkové inflačné napätie dosiahlo na prelome druhej a tretej augustovej dekády hodnotu 17,2, ako ukazuje graf č. 8.

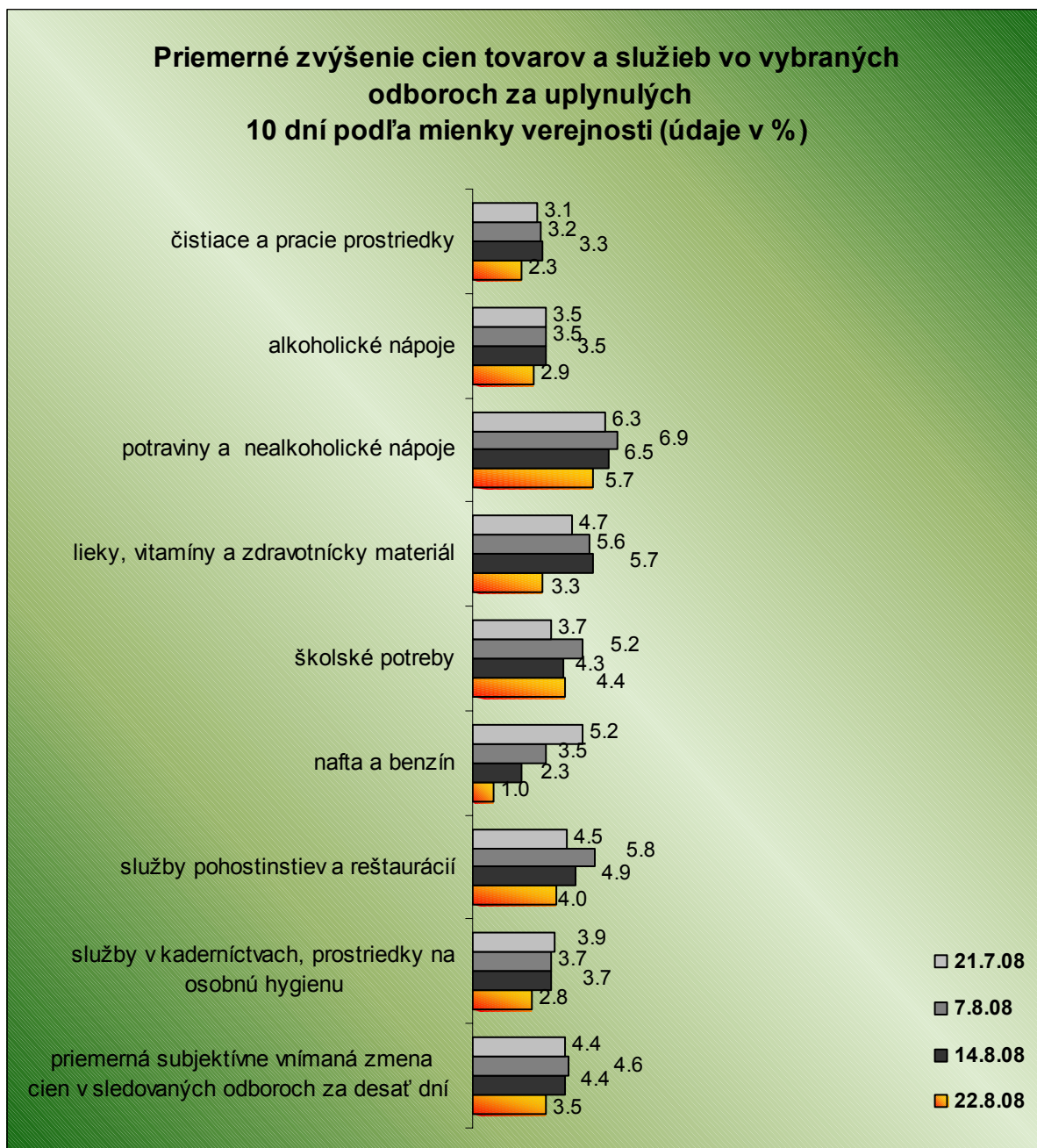
Graf č. 8



Ako vyplýva z grafu č. 8, **celkové inflačné napätie kleslo v porovnaní so situáciou v druhej polovici júla 2008 o 11,3 bodu, oproti druhej polovici júna o 15,8 bodu.**

Respondenti sa najprv vyjadrovali k zmene cien v danej oblasti v období 10 dní pred uskutočnením rozhovoru a ak nejaký pohyb v okruhu zaznamenali (zvýšenie alebo zníženie cien), v ďalšej časti kvantifikovali mieru, o koľko % sa podľa nich za uplynulých 10 dní ceny znížili alebo zvýšili. Rozloženie odpovedí znázorňuje graf č. 9. na nasledujúcej strane.

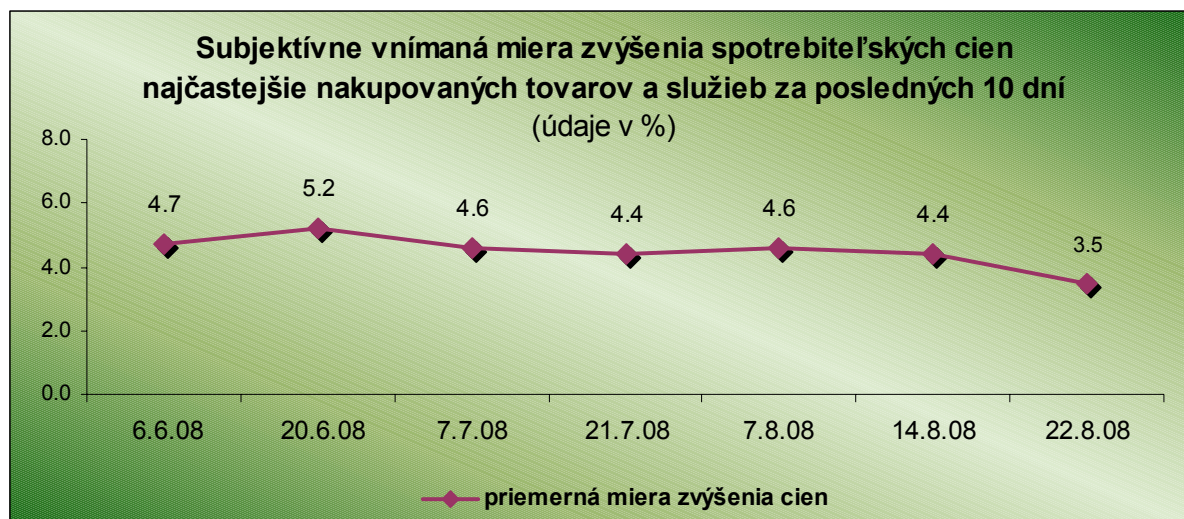
Graf č. 9



Syntetický údaj vyjadrujúci subjektívne vnímaný pohyb cien najčastejšie nakupovaných tovarov a služieb má hodnotu 3,5 % a jeho vývoj znázorňuje graf č. 10. Tento údaj je priaznivejší tak pri porovnaní so situáciou pred mesiacom (pokles tempa o 0,9 percentuálneho bodu), ako aj pri komparácii so stavom pred dvoma mesiacmi (pokles tempa o 1,7 percentuálneho bodu z 5,2 % na 3,5 %).

Zníženie obáv zo zvyšovania cien, ako už bolo spomenuté vyššie, sa prejavilo tak v poklese inflačného napätia, ako aj v poklese miery vnímaného zvyšovania cien najčastejšie nakupovaných tovarov a služieb.

Graf č. 10



Hodnota eura a konverzný kurz v mienke verejnosti

Zavedenie eura do života obyvateľov SR je sprevádzané nevyhnutnosťou vymeniť slovenskú korunu s jej ekonomickou hodnotou za novú menu s inou ekonomickou silou. ÚVVM pri ŠU SR monitoroval predstavy obyvateľov o hodnote eura začiatkom júna 2008. Pri otázke, či ľudia poznajú aktuálny kurz eura voči slovenskej korune v deň uskutočnenia rozhovoru (stred udávaný Národnou bankou Slovenska) sa najčastejšie vyskytovala odpoveď mám približnú predstavu, ale neviem to presne (66 %). Presnú odpoveď podľa vlastného úsudku poznalo 12 % respondentov a 17 % odpovedajúcich priznalo, že nemá ani približnú predstavu. Časť respondentov sa o problematiku nezaujímal (5 %). Preverením vyššie spomenutých odpovedí bola výzva na uvedenie hodnoty eura pri jeho nákupe občanmi a pri jeho predaji.

Na otázku, za koľko sa dá kúpiť 1 euro, sa o číselnú odpoveď pokúsilo 83 % respondentov, ostatní nevedeli odpovedať. Priemer uvádzaných kurzov pre nákup jedného eura v banke bol 31,33 koruny. Na ďalšiu otázku, koľko slovenských korún by dostali, ak by chceli jedno euro predať, sa o číselnú odpoveď pokúsilo menej respondentov (76 %), takmer štvrtina opýtaných sa nevedela vyjadriť. V priemere uviedli, že za 1 euro by v banke dostali 30,25 koruny. Z analýzy vzťahov medzi kurzami vyplynulo, že viac ako polovica (58 %) účastníkov prieskumu, ktorí poskytli oba údaje, sa orientovala v tom, čo je predaj a čo nákup valút, uviedli vyšší kurz (zo svojho pohľadu) za nakúpenie valút, než za ich predaj. Necelá tretina opýtaných (31 %) oba kurzy stotožnila (uviedli rovnaké číslo) a približne jedna desatina respondentov (11 %) poskytla čísla opačne (občan kupuje jedno euro za menej, ako ho predáva).

Ďalšia oblasť, v ktorej sa zisťovali predstavy odpovedajúcich, sa týkala hodnoty príjmov, výdavkov a majetku respondentov vyjadrenej v eurách. V druhej polovici júna 2008 väčšina odpovedí v okruhu príjmov a výdavkov naznačovala čiastočné vedomosti (neviem to presne, ale mám približnú predstavu: pri príjmoch 51 %, pri výdavkoch 49 %). Pri majetku táto odpoveď predstavovala 35 %-ný podiel. Presnú hodnotu v eurách poznalo pri svojom príjme 14 %, pri výdavkoch 8 % a pri majetku 4 % občanov. Absenciu predstavy o hodnote svojich príjmov v novej mene priznalo 24 %, pri výdavkoch to bolo 35 % a pri majetku 38 %. Časť respondentov nemala alebo presne nepoznala výšku svojich príjmov (11 %), výdavkov (8 %) i majetku (23 %).

Pred vyhlásením oficiálneho konverzného kurzu na prepočet cien uvedených v slovenských korunách na euro, sme sa pýtali, aký by podľa ich názoru, mal byť primeraný výmenný kurz slovenskej koruny voči euru. Pri prieskume na začiatku júna 2008 sa najväčšiemu počtu občanov (35 %) zdalo, že primeraný by bol kurz nižší ako 27 Sk za jedno euro. Interval medzi 27 a 30 korunami navrhovalo 28 % opýtaných a 19 % uviedlo kurz od 30 do 31 korún. Pásmo medzi 31 až 34 korunami schvaľovalo 6 % respondentov a 3 % by súhlasili i s kurzom vyšším ako 34 korún.

8. júla 2008 Európska únia stanovila konverzný kurz, ktorým sa k 1.1. 2009 prepočítajú slovenské koruny na eurá, vo výške 1 euro = 30,1260 Sk.

Vo výskume realizovanom v prvej augustovej dekáde 70 % obyvateľov presne uviedlo stanovený konverzný kurz. Od tejto hodnoty sa mierne odkláňalo 24 % odpovedí a 6 % oslovených nevedelo odpovedať alebo sa vyjadrilo, že ich to

nezaujímajú. Priemer výmenného kurzu uvádzaného v odpovediach bol o niečo vyšší (30,1969 koruny za jedno euro) ako oficiálne stanovený kurz.

Výsledky z konca augusta naznačili pozitívny posun, správnych záznamov o konverznom kurze bolo 74 %, od stanoveného kurzu sa viac či menej odkláňalo 21 % odpovedí a 5 % oslovených deklarovalo neznalosť či nezáujem.

Stanovený konverzný kurz mali občania zakomponovať aj do prepočtov výšky svojich príjmov, výdavkov a majetku vyjadrenej v eurách. **Výsledky z augustových výskumov naznačili oproti situácii, keď nebol stanovený konverzný kurz, pozitívny posun.** Väčšina opýtaných si pri príjme (42 %), pri výdavkoch (49 %) i majetku (34 %) vybrala strednú odpoveď - neviem to presne, ale mám približnú predstavu. Pri príjmoch nad negatívnymi vyjadreniami (nemám ani približnú predstavu uviedlo 16 % respondentov) mierne prevažovali pozitívne (viem presne, koľko to vychádza uviedlo 31 % opýtaných), pri výdavkoch a výške majetku to bolo opačne (pri výdavkoch 14 % pozitívnych ku 29 % negatívnym, pri hodnote majetku podobne 8 % ku 32 %). Oproti stavu z júna 2008 sa frekvencia presných odpovedí približne zdvojnásobila (pri príjmoch sa zvýšila zo 14 na 31 %, pri výdavkoch z 8 na 14 % a pri majetku zo 4 na 8 %). Časť respondentov aj v tomto prípade nemala alebo presne nepoznala výšku svojich príjmov (11 %), výdavkov (8 %) alebo majetku (26 %). Výsledky na konci augusta 2008 naznačili oproti začiatku augusta 2008 tendenciu pozitívneho vývoja najmä pri príjmoch, frekvencia pozitívnych výrokov sa zvýšila o 3 percentuálne body (z 28 na 31 %), podiel negatívnych vyjadrení sa znížil (o 1 percentuálny bod z 10 na 9 %).

Mesiac po oficiálnom vyhlásení konverzného kurzu vzniká pre obchodníkov povinnosť zobrazovať ceny tovarov a služieb duálne. Na Slovensku bol týmto dňom 24. august 2008. V období od 16. do 22. augusta 2008, t.j. tesne pred stanoveným dňom, **75 % respondentov uviedlo, že pri ich poslednom nákupe bol duálne označený aj tovar v regáloch, aj výsledná suma na účtenke.** V 7 % odpovedí občania tvrdili, že bol označený tovar, ale nie výsledná suma na účtenke a v 5 % to bolo opačne (nebol označený tovar v regáloch, len výsledná suma na účtenke). Časť účastníkov (11 %) prieskumu sa nevyjadrovala, pretože nenakupujú alebo si situáciu posledného nákupu nepamätajú. Iba 2 % opýtaných poukázali na absenciu duálneho označovania cien tak tovarov v regáloch, ako aj výslednej sumy na účtenke.

Zhrnutie

- ❑ Od začiatku novembra 2007 má saturovanosť informáciami o zavedení eura v SR k 1.1. 2009 vo verejnosti stúpajúcu tendenciu. V poslednom prieskume z konca augusta 2008 až 86 % respondentov uviedlo, že informácie im postačujú.
- ❑ Hodnotenie informácií o zavedení eura ako informácií zrozumiteľných a užitočných pre verejnosť má stúpajúcu tendenciu a v súčasnosti dosiahli obe sledované charakteristiky vysoké hodnoty. Koncom augusta 2008 informácie o zavedení eura označilo za zrozumiteľné 90 % a za užitočné 92 % respondentov.
- ❑ Slovenská verejnosť za kľúčových nositeľov informácií o zavedení eura stabilne považuje splnomocnenca vlády pre zavedenie eura, predstaviteľov Ministerstva financií SR a zástupcov slovenských bánk. Symptomatický je nárast informačnej pozície splnomocnenca vlády pre zavedenie eura, keď táto v priebehu júna až augusta 2008 vzrástla o 5 percentuálnych bodov.
- ❑ Verejnosť dlhodobo považuje za dominantné informačné médium predovšetkým STV, komerčné televízie a dennú tlač. Ich využívanie ako zdroja informácií o zavedení eura sa pohybovalo okolo 50 %-nej hladiny.
- ❑ Vývoj verejnej mienky naznačuje posun vecného záujmu obyvateľov v súvislosti so zavedením eura. Kým do určenia konverzného kurzu dominoval záujem o túto informáciu (v júni 2008 40 %, po určení konverzného kurzu sa záujem znížil na aktuálnych 5 %), v súčasnosti sa pozornosť koncentruje na potenciálne dopady zavedenia eura na životnú úroveň a fungovanie domácnosti, resp. na praktické aspekty používania novej meny.
- ❑ Približne každý druhý oslovený z reprezentatívneho výberového súboru pre vek 16 a viac rokov koncom augusta 2008 odhadoval, že zavedenie eura nebude mať žiadny vplyv na hospodárenie jeho domácnosti, pričom podiel respondentov voliacich túto odpoveď má stúpajúcu tendenciu. Zhoršenia životnej úrovne domácnosti sa obáva 42 % respondentov. Zlepšenie očakáva 7 % oslovených, pričom podiel tohto variantu odpovede je v celkovej štruktúre názorov ustálený.
- ❑ Najvýraznejší nárast obáv v priebehu systematického monitorovania názorov slovenskej verejnosti od začiatku júna 2008 nastal v súčasnosti pri najčastejšie uvádzanej obave – zo zvykania si na nový vzhľad bankoviek a mincí, ako aj ich rozpoznávanie.
- ❑ Žiadne alebo len malé obavy zo zvyšovania cien deklaruje 14 % respondentov, pričom tento podiel je pomerne ustálený. Strednú mieru obáv zdieľa 61 % oslovených. V súčasnosti dosahuje táto miera svoje maximum a možno konštatovať, že má mierne stúpajúcu tendenciu. Dôležitým zistením sa ukazuje byť klesajúca tendencia podielu občanov uvádzajúcich veľké obavy zo

zvyšovania cien. V súčasnosti veľké obavy deklaruje približne štvrtina (24 %) respondentov.

- Podľa zisťovania na prelome druhej a tretej dekády augusta tohto roka sa podľa subjektívneho vnímania občanov ceny najčastejšie kupovaných potravín za dekádu zvýšili celkovo o 3,5 %. Tento údaj je priaznivejší tak pri porovnaní so situáciou pred mesiacom (pokles tempa o 0,9 percentuálneho bodu), ako aj pri komparácii so stavom pred dvoma mesiacmi (pokles tempa o 1,7 percentuálneho bodu z 5,2 na 3,5 %).
- Výsledky prieskumu z konca augusta 2008 naznačili pozitívny posun oproti začiatku augusta 2008, v počte správnych odpovedí o konverznom kurze, ktorých bolo 74 %, od stanoveného kurzu sa viac či menej odkláňalo 21 % odpovedí a 5 % oslovených deklarovalo neznalosť či nezáujem.
- Podľa posledného prieskumu, ktorý sa uskutočnil v dňoch od 16. do 22. augusta 2008 väčšina odpovedí respondentov (75 %) potvrdzovala existenciu duálneho zobrazovania cien v obchodoch ešte pred stanoveným dátumom (24. 8. 2008).